

excursionisme

**Carros de Foc,
en el 60è aniversari
d'Aigüestortes**

Travessa nord-sud de les Fan - Descobrint el Mont Rosa
Arestes clàssiques a la vall de Benasque i Luchon

TRAVESSA NORD-SUD DE LES FAN (KAZNOK PASS TREK)

Cara nord del Mirali de pujada cap al coll Alaudin

“Les muntanyes Fan són una serralada amb cims que superen els 5.000 m situada a l'extrem occidental del Pamir-Alai, al Tadjikistan. De tot el ventall de possibilitats que ofereix la zona, us presentem una travessa que les creua de nord a sud, des de la població d'Artuch fins al llac d'Iskanderkul travessant el coll de Kaznok, de 4.040 m d'altitud.”

TEXT I FOTOGRAFIES D'ALBERT FALCÓ

Les muntanyes Fan

Les Fan són una serralada poc coneguda a casa nostra però constitueixen un espai natural perfecte a l'hora de realitzar qualsevol activitat de muntanya, sigui l'excursionisme o l'alpinisme. Multitud de colls, alguns accessibles, permeten connectar pintoresques valls per crear un ampli ventall de recorreguts diferents al voltant de cims superiors a 5.000 metres. Un valor a tenir en compte són els bonics llacs de color turquesa que es troben escampats per les valls i que fan d'aquesta

zona un magnífic entorn on desenvolupar les nostres activitats.

Aquesta proposta de travessa creua les Fan de nord a sud en un recorregut de 70 km i 10.000 m acumulats a través del tècnic coll de Kaznok. Durant la travessada podrem gaudir d'excel·lents vistes als cims més elevats de la zona i visitarem alguns dels llacs més emblemàtics com el Kulikalion, el Mutnye i l'Iskanderkul.

Les Fan es troben a l'extrem occidental del Tadjikistan, a la província de Sughd, a tocar

d'Uzbekistan (la ciutat de Samarcanda només es troba a 120 km). Se situen al sud del riu Zerafshan, tributari de l'Amudària i a l'extrem occidental de la serralada del Pamir-Alai. Aquest sistema muntanyós s'estén de sud-oest a nord-est formant un conjunt de muntanyes superiors als 5.000 m que travessen tres països, Uzbekistan, Tadjikistan i Kirguizistan. El cim més elevat de les Fan és el Chimtarga, de 5.489 m d'alçada, però les Fan compten amb deu cims més que superen els 5.000 m, entre els quals es troben el Bolxaia Ganza (5.306 m), el Bodkhona (5.138 m), el Mirali (5.132 m), el Zamok (5.070 m) o l'Energia (5.120 m).

Tadjikistan

La població del país està formada per un 65% de tadjiks, un 25% d'uzbeks i la resta per minories russes entre d'altres. Els tadjiks són una població d'origen persa que parlen una variant del farsi (que Stalin el va reanomenar tadjik l'any 1932) que mantenen lligams històrics i culturals amb l'Iran. Són de majoria sunnita tret de la regió del Badakhshan on predominen els ismaïlites.

El 95% del seu territori és muntanyós del qual el 50% del qual supera els 3.000 m. És el país més petit i alhora el més pobre d'Àsia Central. Es va independitzar de la Unió Soviètica l'any 1991, any a partir del qual va patir una guerra civil que va acabar d'ensorrar la incipient economia tadjik. La signatura de l'alto el foc l'any 1997 va deixar un balanç de 100.000 morts i 1,2 milions de desplaçats. El país viu principalment de les exportacions de l'alumini i el cotó, sense oblidar el gran negoci que suposa el narcotràfic d'heroïna vinculat a l'Afganistan.

Duixanbe

El nostre allotjament a la capital serà un *homestay* situat en un senzill pis a la

cinquena planta d'un atrotinat bloc de l'època soviètica. Allí coneixem el Carlo, un noi suís que parla castellà i que va de camí al Nepal en moto, el Mike, un nord-americà que parla perfectament espanyol i rus, i l'Anne, una noia francesa que acaba de tornar de les Fan aprofitant uns dies de descans mentre escriu la seva tesi doctoral.

Duixanbe significa dilluns en tadjik, i com per fer honor a aquest dia de la setmana la ciutat no ofereix grans atractius al viatger. La seva principal avinguda, la Rudaki, dedicada a un poeta persa, fins i tot en dissabte està mig buida. Només animen el carrer algun comerç de marca i pocs cotxes, alguns de gama alta, un fet estrany en una ciutat on els carrers asfaltats són escassos i fora de la capital les carreteres esdevenen pistes de muntanya amb clots i bassals que fan les delícies de qualsevol 4x4.

Artuch

Sortim ben d'hora per anar a buscar un transport als afores, a la zona de 'Sementzavod' (fàbrica de ciment), d'on surten els vehicles compartits cap a Penjikent. Els taxistes esperen en aquesta improvisada estació omplir els seus vehicles de viatgers

abans de sortir cap a la seva destinació. Al *homestay* ens aconsellen de no pagar més de 20\$ per anar fins a Penjikent. Després de rebutjar diverses ofertes escandalosament altes (superiors als 100\$), aconseguim un vehicle que ens portarà fins a Artuch mateix per 35\$ cadascú. Paguem més però si més no, evitem un possible dia perdut fent canvis de transport a Penjikent.

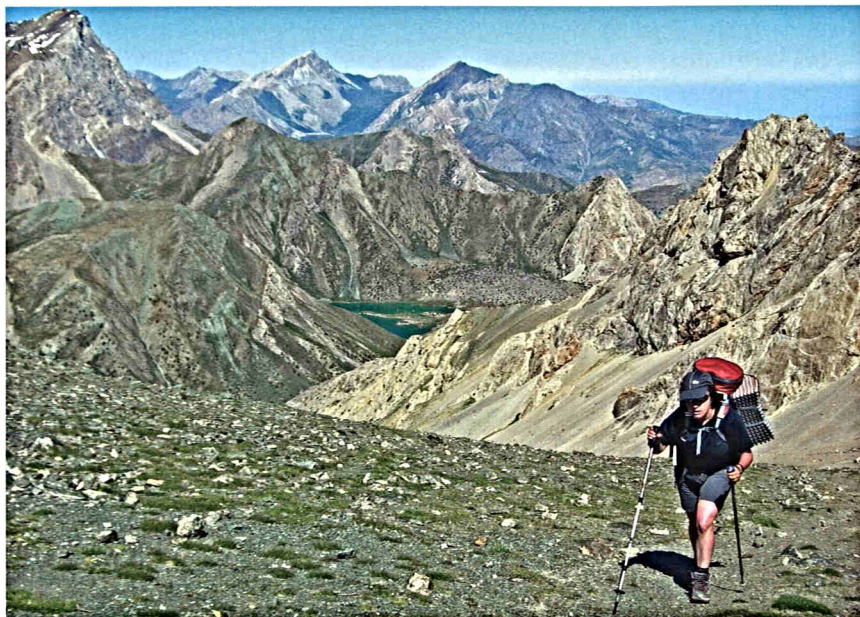
El trajecte és memorable. Anem cinc persones: en un Lada Niva, el conductor, dos tadjiks que tornen al poble i que es passen tot el camí xerrant pels descosits, i nosaltres dos. Tancs militars enmig de la carretera, curtes aturades per menjar i de més llargues per refredar el vell motor del Lada, estiren un trajecte de 200 km fins a més de 12 hores de carretera.

Això sí, el camí ens ofereix unes grandioses vistes, sobretot des del coll d'Anzob, a 3.200 m d'altura. Aquest és l'únic pas que connecta la capital amb Khujand, la segona ciutat del país. La carretera es bloca durant mesos per la neu i a fi de mantenir-la oberta tot l'any s'està construint un túnel de 5 km amb ajuda iraniana. Tot i que el túnel està perforat des de fa anys, no està acabat, i de tornada d'Iskanderkul passarem pel seu fosc i mig inundat interior.

Llac Alaudin

Travessa nord-sud de les Fan (Kaznok pass trek)

Arribant al coll Alaudin 3.860 m. Al fons podem veure el llac Kulikalion.

La travessa

**Artruch 1.760 m - Artruch
Alplager 2.190 m
(7,2 km, +560 m)**

Artuch és un poble de muntanya situat a 1.760 m sense cap servei. Quan hi arribem els nostres companys de viatge ens ofereixen allotjament a casa seva. Però ja els hem sentit prou i preferim, tot i ser una mica tard, acostar-nos el mateix dia fins a un centre de vacances que es troba a 6-7 km seguint una malmesa pista només apta per a vehicles tot terreny.

En arribar-hi, l'Alplager com anomenen aquest lloc, resulta ser un enorme centre d'estiu que pot acollir centenars de persones. Aquest tipus d'allotjaments són coneguts en rus com a *turbaza* i servien per allotjar empleats d'una empresa o institució governamental en campaments estivals. Avui dia tenen una funció més turística i s'hi pot acampar o allotjar-s'hi en còmodes *cottages*, opció que triem.

**Etapa 1: Artuch TB 2.190 m -
llac Dushaka 3.000 m (9,2 km,
+1.100 m)**

Després de la intensa jornada de transport d'ahir ens llevem tard. No cal matinar atès que la jornada prevista no és llarga. Volem acampar al llac Dushaka, just on comença la pujada al coll de l'Alaudin.

Portem motxilles pesades, amb menjar per a una setmana, barreja de menjar

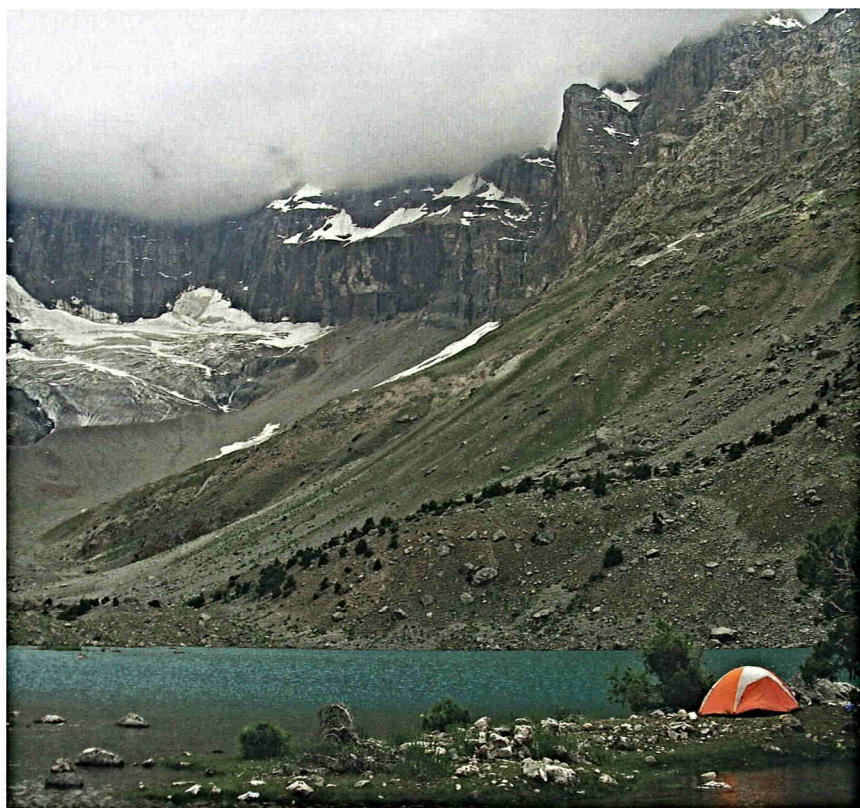
liofilitzat portat de casa i fideus xinesos comprats a la capital. A aquest pes, cal sumar-li els grampons i el piolet. L'inici és dur, guanyem alçada ràpidament seguint el curs d'un torrent que baixa dels llacs superiors. Al cap de 3 hores arribem dalt un enorme pla dominat per la magnífica cara nord del pic Maria (4.970 m) i el llac Kulikalion (llac gran, en tadjik). Per arribar fins aquí també es pot pujar per un camí que va a través del llac Chukurak, més interessant que el que hem seguit, variant

que requereix superar el coll de Chukurak (3.200 m) i les forces no van sobrades. L'entorn és majestuós, i la verdor dels prats contrasta amb la grisor dels vessants eixuts dels cims que ens envolten. Una hora més enllà del Kulikalion es troben els llacs Dushaka, on decidim plantar la tenda a la vora del més oriental, a 3.100 m. Ara és el pic Mirali (5.100 m) el que se'ns mostra espectacular davant nostre amb la seva paret nord de quasi 2.000 m.

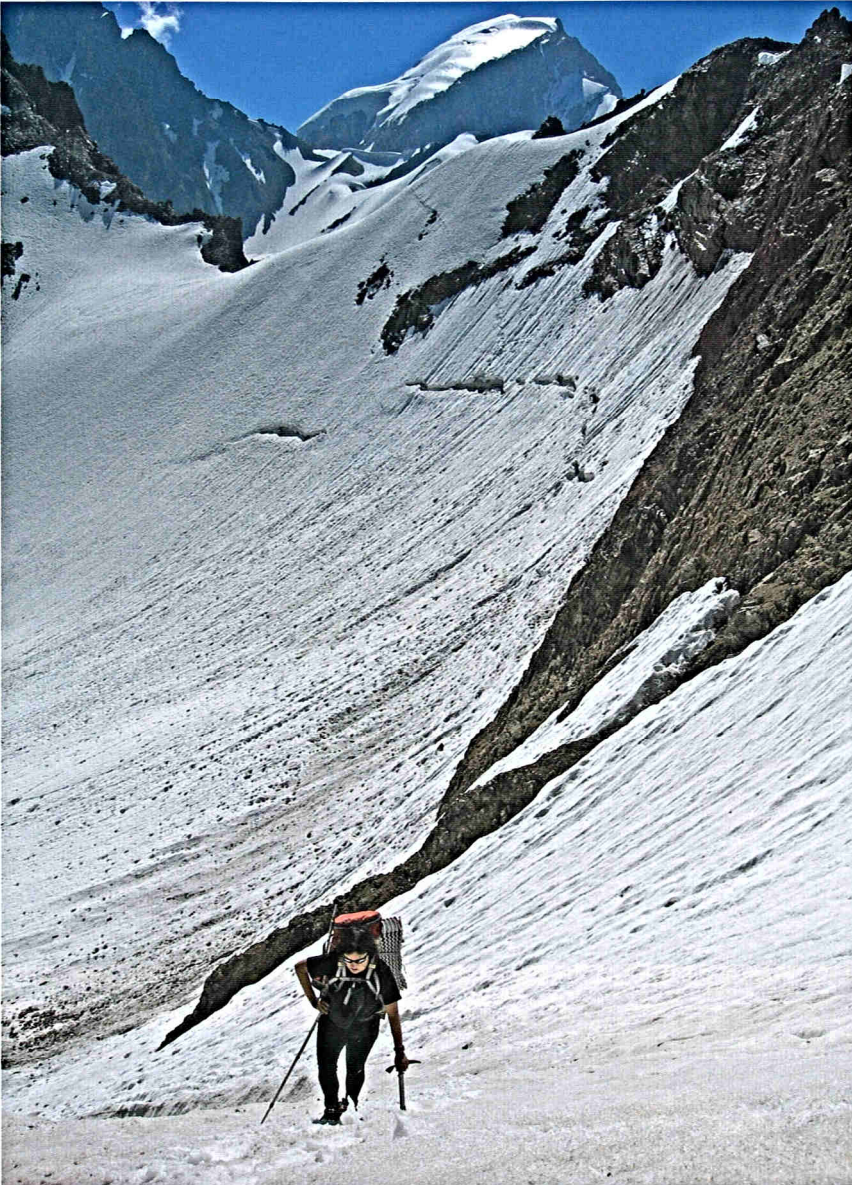
Quan comença a caure la nit, mentre som a la vora del foc, escoltem forts lladrucs no gaire lluny i recordem les advertències que ens va fer l'Anne al *homestay* sobre la tendència dels gossos de les Fan a queixalar excursionistes.

**Etapa 2: llac Dushaka 3.000 m -
coll Alaudin 3.860 m -
llac Alaudin 2.900 m (6,5 km,
+830 m/-1.050 m)**

Avui toca superar el primer coll, l'Alaudin, de 3.860 m. La pujada es fa feixuga amb el pes de les motxilles. Un cop dalt, les vistes generoses que assolim d'aquest punt emmudeixen el nostre oïda. Davant nostre s'aixequen els cims glaçats del Chapdara (5.050 m) i el Bodkhona (5.138 m) i al fons de la vall veiem els preciosos llacs Alaudin, de color turquesa, objectiu final de la jornada.

A la vora del llac Dushaka, sota la cara nord del Mirali

Arribant al coll Kaznok (4.040 m) amb el Bolshaia Ganza al fons

Això sí, el camí ens ofereix unes grandioses vistes, sobretot des del coll d'Anzob, a 3.200 m d'altura. Aquest és l'únic pas que connecta la capital amb Khujand, la segona ciutat del país. La carretera es bloca durant mesos per la neu i a fi de mantenir-la oberta tot l'any s'està construint un túnel de 5 km amb ajuda iraniana.

Quan arribem al fons de la vall comprovem que aquesta part de les Fan és força concorreguda. Mitja hora a peu riu avall es troba Vertical Alaudin, un centre privat de vacances amb servei de transport propi que atreu força gent i que té serveis diversos com lloguer de mules i ràdios. A tocar del llac hi ha una chaikhana, una petita tenda que ven queviures bàsics i fins i tot síndries, fruita molt estesa a tot Àsia central i que no ens podem resistir a tastar.

Etapa 3: llac Alaudin 2.900 m - llac Mutnye 3.515 m (6 km, 780 m)

Si s'està fort, aquesta jornada es pot enllaçar amb l'anterior. Però preferim anar amb calma, gaudir de l'entorn i aclimatar-nos millor. És el dia més curt de la traves-

sa, però el de pitjor meteorologia. Pluja, calamarsa i neu en arribar al llac ens acompanyen durant la pujada al llac Mutnye (enfangat, en rus).

Deixem la verdor i les aigües turqueses més avall. Aquí regnen més els colors ocre de les roques i el blanc de la neu. Plantem la tenda en solitud en un entorn feréstec aprofitant els marges de pedres que han deixat altres excursionistes.

Etapa 4: Coll de Chimtarga 4.760 m (8,5 km, +/-1.000 m)

Ens llevem aviat per fer un intent al pic Energia a través del coll de Chimtarga. El camí va a buscar el coll per una tancada vall que tot i ser a mitjans de juliol presenta encara extenses congestes de neu dura

a la part baixa. Ens calcem els grampons i assolim el coll, desproveït de neu, després de poc més de 3h de pujada.

Del coll volem intentar assolir l'Energia, un cim de 5.120 m a només 300 m de desnivell del coll situat entre aquest pic i el Chimtarga. El primer tram el fem per un vessant pedregós per on s'intueix un camí que puja fent ziga-zagues. Cap als 4.900 m de pujada el que en un principi era neu dura per on es progressava bé es converteix en gel. Tot i que el pendent no és pronunciat 35-40°, hem de girar cua. No portem material d'assegurament i només els grampons i piolets no són suficients per atacar el cim. Encara que no es vulgui pujar l'Energia, l'ascens al coll és molt recomanable a fi de gaudir de les extraordinàries vistes.

Travessa nord-sud de les Fan (Kaznok pass trek)

Llac Iskanderkul, 2.195 m

En arribar al llac veiem que no estem sols. Mijta dotzena més de tendes es reparteixen pel llac i ens faran companyia durant aquesta nit.

Etapa 5: llac Mutnye -
coll de Kaznok 4.040 m
- campament
riu Kaznok 2.800 m
(9 km, +550 m/-1.250 m)

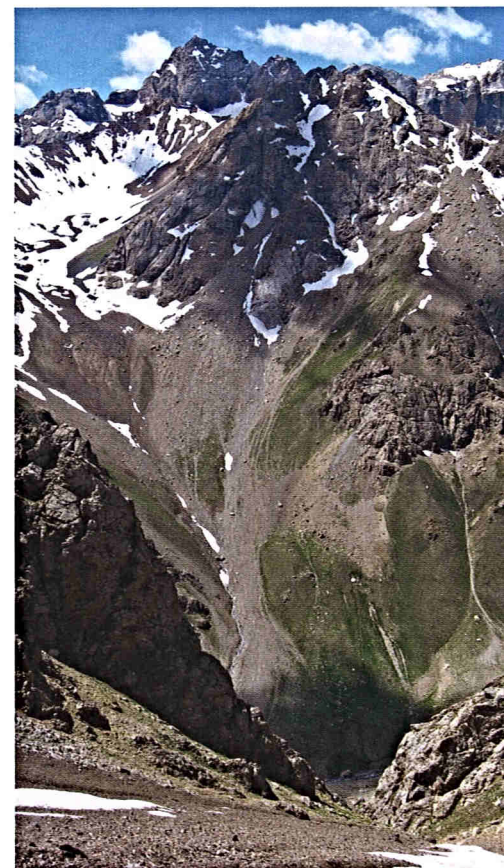
Després de passar dues nits dormint a tocar del llac, avui toca desmuntar la tenda i continuar la travessa. Hem d'anar a buscar el coll de Kaznok (4.040 m), però no el trobem. Ens desviem de la ruta massa a l'est i anem a parar al coll BAA (4.100 m), d'on no hi ha baixada a la vall de Kaznok. Tornem de nou prop del llac i preguntem a uns alpinistes russos i txecs que baixen del coll de Chimtarga. Tampoc saben on es troba el pas, així que provem de fer un altre intent ara envoltant una agulla rogenca que hi ha just sobre el llac. Davant nostre s'obre un gran altiplà nevad amb una rimaia sota la carena. Majestuós, darrere el coll emergeix de mica en mica el Bolxaia Ganza (5.306 m). A l'extrem occidental de la pla-

nícia s'entreu un curt però dret corredor de neu. És el coll de Kaznok (4.040 m).

Del coll tenim una panoràmica enorme de totes les Fan. A l'oest en sobresurt el Chimtarga i l'Energia, a l'est el Bolxaia Ganza (5.306 m) i cap al sud se'ns obre una enorme extensió de cims dominats pel pic Moscou (5.183 m).

La baixada cap al vessant sud és vertiginosa i directa. El descens s'inicia amb un flaqueig a l'oest i durant els primers 200 m el fem per un terreny descompost sense camí definit. De mica en mica apareixen rastres de sender que es fa més evident a mesura que baixem. Arribem al fons de la vall del riu Kaznok, a 3.400 m, en una preciosa confluència de diferents valls.

D'aquí fins al final de la travessa només cal seguir el riu fins a Iskanderkul. Seguim el corriol que baixa seguint el riu pel marge esquerre (nord) vers a llevant tot passant sota les parets dels dos pics Ganza, el petit (Malaia Ganza, 5.031 m) i el gran (Bolxaia Ganza, 5.306 m).

Coll de Kaznok vers al sud, per on baixa el camí de descens al riu Kaznok

La jornada ha estat més llarga del que esperàvem i estem cansats. De totes maneres volem continuar una estona més per així demà intentar d'arribar al llac d'Iskanderkul, final de la travessa. Cap als 2.800 m decidim plantar la tenda en un dels primers prats que apareixen a mesura que anem perdent alçada.

Etapa 6: Campament riu Kaznok – llac d'Iskanderkul 2.195 m (21 km, -600 m)

Tot i ser una etapa només de baixada, la seva llargària i la calor en augment farà d'aquest dia una dura jornada de tresc.

Portem prop de 5 hores caminant quan arribem a Sarytag, l'única població que creuarem durant la travessa. El verd intens dels camps de conreu contrasten amb els colors grisos i rogencs dels cims de la vall. El poble ofereix allotjament senzill en cases particulars que poden servir de base per a excursions per la zona. Però el nostre objectiu és a tocar, tot i que ens espera el pitjor de la travessa, una llarga pista de 7 km que la intensa calor a la qual no estem acostumats fa que els nostres peus pateixin en forma d'intenses butllofes.

La població de Sarytag, a pocs quilòmetres d'Iskanderkul

En arribar al llac, aquest ens ofereix unes precioses aigües de color blau cel verdós que emmiralla les muntanyes de la seralada de Gissar que sobresurten darrere seu. El llac rep el nom d'Alexandre (el Gran) i al voltant de la seva riba es distribueixen els diferents allotjaments que ofereix l'entorn, inclosa la datxa del president. Envoltem el llac per la riba oest per anar a buscar una turbaza de l'antiga Intourist soviètica, punt final de la travessa.

De camí al coll de Kaznok, amb el coll de Chimtarga 4.760 m entre el pic de Chimtarga a la dreta i el pic Energia a l'esquerra

DADES PRÀCTIQUES

La travessa

Distància: 70 km

Desnivells: +/-5.000 m

Màxima alçada: coll de Chimtarga 4.760 m (no obligada) i coll de Kaznok 4.040 m

Com arribar-hi

El punt d'inici de la travessa és la petita població d'Artuch, a 60 km de Penjikent, des d'on hi ha transport diari. Un transport compartit a Penjikent costa entre 100-120 TJS.

Si es ve de Samarcanda, cal consultar l'estat de la frontera amb l'Uzbekistan.

Visat

Visat obligatori. Es pot treure a l'arribada a l'aeroport de Duixanbe o l'Ambaixada de Tadjikistan a Àustria. Si es vol visitar la regió de Gorno-Badakhshan, cal demanar un permís especial amb anterioritat.

Moneda

1 somoni=100 dirams. Tipus de canvi a maig 2015: 1€=6,6 TJS.

Vacunes

Les recomanades pels centres de medicina tropical. Atenció especial amb l'aigua. Es troba abundosa però la presència de bestiar pot contaminar-la.

Època

Entre juny i setembre. A principis de temporada podem trobar encara neu als colls.

Dificultat

L'única dificultat de la travessa és el coll Kaznok. És convenient portar grampons o piolet per fer els darrers metres d'accés al coll.

Bibliografia/cartografia

Fann Mountains: Map and Guide 1:100.000 Editorial EWP. 1994

A 'Mapstor.com' podem comprar mapes soviètics militars 1.50.000 de les Fann Trekking in Tajikistan (pdf). Jan Bakker. 2014